

IZRAELITA

TANÜGYI ÉRTESÍTŐ.

Az országos magyar izr. tanító-egyesület közlönye.

Megjelen havonkint egyszer.

Felelős szerkesztő SZÁNTÓ ELEÁZÁR.

Az előfizetési pénzek és tagsági díjak
Ózer Zsigmond egyleti pénztárnokhoz
Klauzál-utca 4. szám küldendők.

Szerkesztői iroda: Sip-utca 12. sz.

Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-
egyesület.”Előfizetési ár: Nem tagok számára
egész évre 2 frt.

Az egyesület tagjainak díjmentesen jár.

A tanítási anyag megszorítása.

(A zsidó népiskola tulterheltetésének kérdéséhez.)

A népiskola tulterheltetésének kérdésével tanfőriaink úgy a szak-sajtóban mint tanitógyűléseken legujabb időben nagyon sokat foglalkoztak és méltán; mert tanításunk sikeres voltát semmi sem fenyegeti úgy, mint a népiskolai növendékek elméjének a legtarkább tárgyakkali túltöme. A lélek — szinte úgy mint a gyomor — nem képes a tulságos élvezetet megemészteni, működésében fennakad. „Értesítőnk“ szeptemberi számában Léway Izor topolyai kartárs ur nagyon helyes érvelés mellett specialiter a zsidó iskola tulterheltetéséről értekezik s valóban a tárgy fontossága is magával hozza, hogy többen hozzászóljunk. Én tehát a tek. szerkesztő ur engedelmével e téren tett tapasztalataimat, valamint a zsidó iskola tulterheltetésének okait szándékozom ezuttal lapunk hasábjain fel-tüntetni.

Hogy a panaszok az iskola tulterheltetéséről némiképpen megszűnjenek, tanítási anyagunkat kell korlátok közé szorítani, mert mindig egy különös érzélem, az ellenmondás érzelme hatott reám; ha a népiskola tantervén ily neveket láttam, mint: természettan, természetrajz, naptár-isme, egészségtan (ez a tárgy csak mostanában csempésztetett be az iskolákba) földrajz stb. Mert tény, míg a népiskolai növendéket a betöltött 12-ik életévben bocsátjuk ki a világba, addig e tárgyakban, mire egykoron neki a gyakorlati életben szüksége leend — nagyon keveset fogunk felmutathatni s így tanításunk eredménytelen marad. Ki a fenti tárgyaknál a tanítás anyagát s mennyiségét célznak tekinti, az keserűen tapasztalni fogja, hogy a kiaknázás a fennálló körülményekhez viszonyítva nagyon csekély, a tanultak nagyon korán feledékenységbe mennek. Csak az a tanító fogja fel feladatát egészen, ki a célszerűen és takarékosan kiválogatott anyagot eszköznek tekinti, s azt úgy rendezzi, a melyben és a melyen a gyermekek helyesen gondolkozni, beszélni és írni tanulnak. Azon tanító, kit ily szempontok vezérelnek felelőségterhes hivatalában, az nem fog az ugynevezett „diszvizsgákon“ büszkén körültekinteni, ha

növendékei tömérdek számokat és neveket birnak elmondani és a planétákat valamint a magyar királyokat ujjaikon képesek elszámlálni. Tehát csak lassan kartársam! a megszorításban mutatkozik csak a mester!

A zsidó iskola tulterheltetésének főtényezőjeként én a következőket tekintem:

Először is a városi és falusi zsidófelekezeti népiskolát szerintem egy párhuzamban állitanunk nem szabad; mert ismeretes, hogy nagyobb községekben mint pl.: Budapest, Nagy-Kanizsa, Szeged, Arad, Győr, Vác stb. minden osztályt egy-egy tanító a váltakozó vagy osztályrendszer szerint vezeti. A falusi osztatlan zsidó iskolánál, melynek fentartása az egyes hitsorsoktól amugy is erón feletti áldozatokat kíván, a fenntartás nem állhat, itt tehát más tantervre is van szükség. A zsidó felekezet által fenntartott tanintézetek legnagyobb száma vegyes és osztatlan, s így felesleges kiemelnem azt, hogy minő sisiphusi munka jutott annak a tanítónak osztályrésziül, kit a sors egy 6. oszt. osztatlan zsidó iskola vezetésével megbizott. A héber gépies olvasás, a német nyelv szó- és írásbeli elsajátítása, a biblia héber szövegről átfordítása; ezek mint olyan tantárgyak egy 6-oszt. osztatlan zsidó népiskolánál, melyek a növendékek tulterheltetését okvetlen kell hogy előmozdítsák. Igaz ugyan, hogy számos tanító maga-magát okolhatja, ha ugy ő, mint tanulói tulterhelve vannak, mert ilyenek már az 1-ső félévben a magyar-német írva-olvasást egyszerre kezdik tanítani, ehhez még a héber olvasás is jő, aztán kész a quodlibét.

A zsidó szülék is többet követelnek a népiskolától (azért is becsülik meg olyannyire tanítójukat!!) mint más felekezetűek és méltán; mert a zsidó többnyire fiugyermekét a kereskedelmi pályára, a keresztény pedig tulnyomólag a földmivelés és iparosságra szánja. Mindezek daczára káros az iskolára nézve, ha a tanító a szülöknek kedvezni óhajtván, azok paedagogiaellenes kívánalmaikat teljesíteni igyekezik. Világosítsuk fel őket kérelmük helytelenségéről! A kisebb községekben, hol egy tanító sokszor 5—6 osztályt 30—36 tanuló közt felosztva kénytelen vezetni, ott az iskolafentartók is okai az iskola tulterheltetésének s pedig olyképpen, hogy a tanítóval (ki örül, hogy egy kis mellékjövedelemre szert tehet) pactumra lépnek, miszerint a törvényszabta tanidön kívül naponként még 1—2 órát héber vagy hittani tanítással töltsön. Ráfér ugyan minden zsidó tanítóra egy kis mellékkereset, de ezt ugy intézzük, hogy a gyermek ne legyen kénytelen 7—8 órát naponként szellemi munkával eltölteni. Ezen tanítói tulbuzgóság utóvégre maga-magát boszulja meg! Tapasztalatból állithatom, hogy ez számos kisebb zsidó községekben így van, sőt ezen bővített tanítást feltételképpen pályázatokban is kiírják. E baj ellen csak egy óvszer létezik s ez az: ha a magyar zsidó tanítótság egy erős phalanxot képezve ily állomásokra nem fog pályázni.

A népiskola tulterheltetését nagyban előmozditja szerintem azon körülmény, hogy számos tanító hivatalos teendőinek eleget vél tenni akkor, ha tömérdek nyelv- és számtani házi feladatokkal terheli tanulóit. Ha a kicsinyeket ily munkákkal mint: egy olvasmány-darab lemásoltatásával a hármás vagy társaságsszabály otthoni feldolgozásával, egy-két oldal könyv nélküli bemagoltatással terheljük, ugy többet ártunk mint használunk a tanítottaknak: mert a gyermek minden szabad idejét ezáltal elrabolva látja, unalmas időtöltésnek tekinti, mitől, hogy mihamarább megszabaduljon, szüleit vagy idősebb testvéreit hívja segítségül, s ha ezek utbaigazítással esetleg nem segíthetnének, akkor gyorsan és felületesen oldja meg feladatát. Tehát itt is a tanítási anyag megszorítására kell ügyelnünk. Adjunk, de kevés és ritkán házi feladatot, tán hetenkint kétszer. A súlypöntöt inkább tanításunk methodikájára irányítsuk. Ez legyen ama ve-

zércsillag, mely a gyermeket egész életén át vezérelje, mert nem egy napra, hanem az életnek nevelünk!!

Az iskola tulterheltetéséhez nagyban hozzájárul a tankönyvgyártás, a tankönyveknek ijesztő mérvbeni szaporodása. Sok ambitiosus tanító (tisztelet a kivételeknek) csupa könyvirői viszketegségből a legsilányabban s paedagogiailag tévesen szerkesztett „tankönyveit“ akasztja minden tanév elején nyakunkba. A herostratesi hirnévre szert tevők neveit — melyeknek száma egész legio — csupa kiméletből nem akarom reprodukálni. Augusztus vége felé halomszámra érkeznek az előfizetési felhívások és mutatványszámok. Az egyik „csodálatos“ methodikával irt ABC-jét, a másik olcsó nyelvtanát, a harmadik történelmét, földrajzát stb., mint valami csodadoktor ajánlja s így megy ez a végtelenségig.

Minden tanév kezdetén újabb „munkáikkal“ árasztják el a tanügyi világirodalom könyvpia czát! Ember legyen az a gáton, ki a megkisértéseknek ilyenkor ellent tudjon állani. Akad ugyan ezen opusok közül jó is, de sok bába közt a gyermek is elvész. Azok, kik ezen állapotokat teremtik, gondolják meg, hogy a hallhatatlanság babékoszoruját hamarabb elnyerendik, ha szerény körökben az iskolában kötelességüket hiven betöltik, a helyett hogy rossz könyveket írának. A tankönyvirást engedjük át az arra hivatottaknak s ne kontárkodjunk! Sajnálatos azonban e dologban az, hogy kiadó, ki e férczműveket áruba bocsátja — mindig találkozik. A mondottak után azon anomália előtt állunk, hogy a hány zsidó iskolába lépünk, annyiféle tankönyvet találunk. A többi felekezeteknél ez nincs így: pl. a katolikusoknál a Szt. István-társulat, ki egyszersmind a kiadó, a protestánsoknál az egyházmegyei zsinat jelöli ki a bevezetendő tanykönyveket. Kivételt éppen csak a zsidó iskola képez, melynek egyházi szervezetlenségét e téren is kénytelenek vagyunk átéreznii! A magyar orsz. izr. tanítótestület e bajon sogiteni óhajtván, országos híri szakférfiak által jeles tankönyveket szerkesztetett a zsidó iskolák részére; de felekezetünk dermedtő indolentiája folytán, azok még sok zsidó iskola előtt teljesen ismeretlenek, sőt akadtam olyan kartársakra is, kik egyletünk tagjai s mégis tartózkodnak azokat iskolájokba bevezetni. Elfogadható indokokkal egy sem birta támogatni álláspontját.

Várjunk, míg a ködfátyol ezek szemeiről is szétoszlik!!

Batonyán, 1885. évi okt. 14.

Spitzer Ignác, néptanító.

Az életpálya.

Jelige: „Csak a munka, csak az,
ha valamint tevénk, boldogít.“

B. Eötvös.

A körülmények teszik az embert. Nagy tettek ösztönrugói rejtett csirákban nyugosznak, világra szóló eszmék kútforrása hatalmas példákra vezethető vissza. Tagadhatatlan, hogy születés és nevelés égalj, környezet és korszellem mindmegannyi fontos tényezője kiképeztetésünknek. De számtalan esetben a pusztá véletlen, a változékony sors szeszélye is döntő, egész jövő életünkre kiható befolyást gyakorol. Neha a tanítónak egyetlen egy szava, az anyai érzésnek egyik nyilvánulása elégséges, hogy a gyermek homlokára jövő boldogságának bélyegét ráüsse.

Valamint a rang, vagyon, szépség, egészség és egyéb földi javak birtoka pusztán a véletlen játéka, éppen úgy nem függ egyedül és nem mulik szüleink és oktatóink jóindulatán, hogy az élet küzdelmes piaczn fontos pozicziót foglalunk-e el, vajjon teremtő és alkotó kézzel hozzájárulunk-e az emberiség nagy munkájához, avagy mint a buborék nyom nélkül tűnünk-e el a küzdterről, hol nem jelzi semmi sem létünket.

Jóllehet, hogy a nevelés üdvös hatása kétségbevonhatatlan, mégsem zárkozhatunk el a mindennapi tapasztalattól, melynél fogva sok esetben a legrendszeresebb elveken alapuló nevelésben részesült egyének nem emelkedhetnek túl a mindennapiság közepszerűségén, míg a súlyos csapások és kínzó megpróbáltatások purgatoriumán átment, mindenkitől elhagyott, bár sok hányattatás, testi, lelki törődés után mégis előbb-utóbb eléri a babérkoszoru reményzöld dicsőségét, a szenvedő emberiség jóltevőjévé, hazájának oszlopává, korának vezérszövétnévé vergődik fel.

Művészek, költők, geniális zeneszerzők úgyszólván gyermekjátékukban, legzsengőbb korukban elárulják erős vágyukat, tárgyuk vagy bizonyos foglalkozás iránt, de viszont nem törtek-e pálczát a példátlanul álló nagy paedagogus és filantrop, Pestalozzi fölött tanítói? Nem mondták az iskolamesterek Rousseaut mint gyermeket haszontalan, javithatatlan teremtésnek? A szilaj vadság, a dévaj könnyelműség nem ritkán lelki nagyságnak, erős tetterőnek és élénk fantáziának ki-kitörő sziporkái. A lelki tünemények oly finom árnyalatain gyakran Lavater frenológiája, de a tudósok összes pszichologiai isméje hajótörést szenved. Látunk egy az ifjúkor teljében lévő, szép reményekre jogosító, ábrándoktól és becsvágytól túlaradó fiatal embert, a midőn az életpálya választásának küszöbén állva illuzióktól elragadtatva, büszke elhatározottságra való erővel lép ki azon változatos szinpadra, melynek élet a neve. De vajjon bizonyosak lehetünk-e felőle, hogy mindvégig jól játszsza szerepét? Néha a legvérmesebb remények lecsillapulnak a csalódások, betegség és egyéb bajos akadályok alakjában jelentkező scyllák és charibdisek felmerülésénél. Az élet rezervában tartja számunkra keserűségeit, időnkint juttatva egy-egy kortyot az öröm kelyhéből és habár vajmi sok bánat tér meg egy parányi ember-szívben, mégsem csodálkozhatunk, ha olykor megtörik a túlságos bánat terhe alatt. Ugy látszik, valami titkos kéz vezéri sorsunkat, amely egyszersmind bizonyos pályára terel bennünket.

Boldog az, ki azon hivatáskörbe állítottott, melyre egyéniségénél, véralkotánál és természeténél fogva alkotva van. Boldog összhangzás lenne az emberek közt, ha mindegyikünk derekasan betöltené működési körét, semmiféle közegek állásukat nem bitorolnák; ha a bíró hozzáférhetetlen igazsággal viselné tisztét, az orvos igazi emberbaráti érzelmektől indítatnék, a lelkész és tanító valódi atyai gondoskodással oktatnék a népet, az ügyvéd törhetetlen öre és védője lenne a jognak és a képviselő népe szívének verését tolmácsolná. Csakis ekkor haladhatna gyors léptekkel az emberiség magas célja felé!

Minden téren és pályán elég alkalom nyílik istenadta tehetségeinket a közjó szolgálatában érvényre juttatni. Nekünk tanítóknak hivatásunk különösen sok felelősséggel és lelkiismeretességgel járó teendőt ró vállunkra. És ha anyagi viszonyaink ugyan korántsem állanak arányban a tőlünk méltán várható kötelességek teljesítésével, mégis töltsük be feladatunkat teljes szívvvel, lélekkel, tegyük a jót önzetlenül, mert jó. Vezéreljük a felügyeletünkre bizott gyermekszereget a tudomány és erkölcs kiapadhatatlan forrásához, türekszünk és kutassuk ki jó tulajdonaikat. Vessük meg bennök a szépnek és nemesnek alapját, hogy annak idején, ha a baza, községeik, felekezeteik, embertársaik áldozatot kívánnak tőlük, készek legyenek lángoló szívvvel, buzgó lelkesedéssel, életükkel és vérükkel minden igaz ügyért sikra szállani.

Miskolcz, 1885.

Rósiinger Márton.

A kereskedelmi szakoktatásról.

A kereskedelmi szakoktatás ügye nem tartozik ugyan szorosabb értelemben vett felekezeti oktatás ügyünk körébe, mindazonáltal többszöröskoroknál fogva czélszerűnek, sőt a zsidó tanító és ifjuság érdekében szükségesnek tartom azt egyleti közlönyünk útján napirendre hozni és így a nemes ügy iránt az érdekeltséget szélesebb körökben is felkölteni. A kereskedelmi szakoktatás ügyében megjelent legutóbbi miniszteri rendelet kétféle kereskedelmi iskolát különböztet meg t. i. az alsó foku és közép kereskedelmi iskolát. Nem szándékom ezuttal a szóban levő tanintézetek szervezetét behatóan ismertetni, elégnek tartom egyelőre az érdeklődők figyelmét a kereskedelmi szakoktatás ügyében utóbbi időben megjelent miniszteri szabályrendeletre felhívni. A ki társadalmi és politikai viszonyainkat, a mindennapi élet terén észlelhető élénk sürgést forgást, annak indító okait és tényezőit megfigyelés tárgyává teszi, el fogja ismerni, hogy a kereskedelmi szakoktatás a zsidókra mint gazdasági életünk egyik hatóságos tényezőjére nagy fontossággal bír. Igaz ugyan, hogy hitsorsosaink az egyenjogóság óta gyermekeikkel minden kínálkozó és czélszerűnek mutatkozó pályán szerencsét próbálnak és majdnem mindenhol kiváló tehetségük és alapos szakképzettségüknek tanujelét adták; az által továbbá, hogy ifjaikat bizonyos előszeretettel a tudományos pályára adják a mostani és majdani művelt proletariusnak nem csekély contingensét szolgáltatják, mégis — noha bizonyító erővel bíró statisztikai adatok fölött nem rendelkezem — azon állítást kockáztatom, hogy a zsidó gyermekek nagy része még mindig kereskedelmi pályára lép és ezen kereskedelmi pályára lépők többsége nem végez közép kereskedelmi iskolát, hanem néhány elemi, legjobb esetben egy-két középiskolai osztály bevégezése után üzletbe lép mint kereskedelmi tanoncz. A kereskedelmi tanonczok számára létesültek — eddig aránylag csekély számmal — az alsó foku kereskedelmi iskolák. A mily buzgalommal fáradoztak mindenhol, hogy az iparos tanonczok kellő oktatásban részesüljenek, oly csekély az érdeklődés a kereskedelmi oktatás iránt; már pedig ha az iparostól — és joggal — megkívánjuk, hogy kellő szakoktatás hiányában ne legyen, a kereskedelmi pályára lépő gyermekeinknél, kevés irás, olvasás, számvetés sem elég az üdvösségre. Azon kereskedő, ki napjainkban a kereskedelmi levelezés, könyvvitel, áruisme, nemzetgazdaság és váltójogban alapos jártassággal nem bír, véletlen szerencse következtében jó üzlet birtokába juthat ugyan, de rendes körülmények közt nem prosperálhat. Minél műveltebb lesz jövő kereskedelmi osztályunk, annál inkább ki fogja vivni magának azon állást, mely őt a társadalom körében megilleti.

A mondottak után tán fölösleges lesz kartársaimat arra buzdítani, hogy társadalmi uton oda hassanak, miszerint községükben a törvény rendelkezéseinek megfelelő 3 osztályu alsó foku kereskedelmi iskola létesíttessék. Az iskola vagy egy megalakulandó kereskedelmi testület vagy a városközség által létesítendő; tekintve, hogy az ily iskolába járók jelentékeny része, néha többsége, zsidó, világos, hogy az intézetnél szaktárgyakban jártas zsidó tanító is nyerhet alkalmazást, miáltal oly tisztességes mellékjövedelemre tehet szert, mely a leckeadási fölöslegessé is tetheti. Egyes községekben még mindig tengődnek régi időkből fennmaradt kereskedelmi zugiskolák, melyek még mostanában is a germanizációnak hatalmas fészkei. A kereskedelmi iskolai oktatóknak egyik főfeladata oda hatni, hogy magyar legyen; a hazafias szellemű zsidó tanítók nem egy ízben bebizonyították, hogy van bennük elég erő és akarat a germanizáció fészkeit felbolygatni, nem kételkedem benne, hogy a kereskedelmi

oktatás terén is minden törvényes eszközzel a magyar nemzeti kereskedelem alapjának megvetéséhez hozzá fognak járulni.

Nagy-Becskerek.

Bányai Jakab.

Bibliai növényisme.

Szolgálatot vélek teljesíteni izr. tanítótársaimnak, midőn a bibliában előforduló növényneveket pontosan meghatározom és megfelelő módon leírom. A héber szó egyszerű fordítása sok esetben nem elegendő arra, hogy a növényt szakkönyvekben felkereshessük; hanem okvetlen szükséges, hogy növénytani nevét ismerjük. Minden növény neve a Linné által megkezdett elnevezés szerint két szóból áll, az első a nemet, a második a fajt jelöli. Így pl. a fehér nyárfa *Populus alba*, a jegenye nyárfa *Populus pyramidalis* és a rezgő nyárfa *Populus tremula* a *Populus* nemnek három faja. A leírásoknál csak annyit említek fel, a mennyire a tanítónak a bibliai magyarázáshoz szüksége lehet; ha azonban valamely növényről többlet kíván tudni, a mindenütt hozzáfűzött latin nevek a szakkönyvekben való felkeresésnél biztos vezetőül szolgálnak. Forrásokul használom: Rosenmüller „Handbuch der biblischen Alterthumskunde“, Gesenius „Hebräisches und caldäisches Handwörterbuch“ és Wiener „Biblisches Realwörterbuch“ című műveket. A fordítások összehasonlításánál az izr. tanító-egylet által kiadott Mózes öt könyve, Ballagi, Philippson és Salomon állnak rendelkezésemre. A növények leírásánál a bibliai sorrendet követem s első helyen mindig az egylet könyveinek fordítását idézem.

A teremtés leírásában a növények három osztályba foglalhatók, 1. pázsitfűvek **רשף**, 2. fűnemi növények **עשב**, 3. fák **עץ**. (Móz. 1. k. I. 12.) Jelenleg más növényrendszereket ismerünk; de a népiskolában csak azon felosztás czélszerű, mely a növényeket hasznossági szempontból csoportosítja. Megkülönböztetünk például konyha-, fűszer-, táp-, gyógy- mérgező és kereskedelmi növényeket.

A növények szerveit a következő elnevezések alatt találjuk a bibliában: **שרש** gyökér, **עץ** szár vagy tő, **ענפים** ágak, **עלים** levelek, **פרח** virágzat, **פרי** termés, **זרע** mag. **תאנה** Móz. 1. k. III. 7. Fügefa. *Ficus carica*. A fügefa a középtenger vidékein vadon terem, nálunk kertekben ten észtik. Levelei szivalakuak, 3—5 karélyosak* s érdes felületűek. Virágai a körtealaku vaczokban** vannak elrejtve, melyből később a gyümölcs fejlődik. A fügefa majdnem egész éven át virágzik s érlel gyümölcsöt. Palesztina nemes gyümölcsfái közt a fügefa is említettik (Mózes 5. k. VIII. 8.) és az ország kikémlelésére küldött férfiak egyéb gyümölcsök közt fügét is hoztak magukkal.

קוק ודרדר Móz. 1. k. III. 18. Tővis és bogács. Az első szó alatt általánosságban tövises növények értendők; bogács vagy bogácskóró, *Carduus*, a fészkes növényekhez tartozó tövises gyom, mely több fajban telkes földeken, útfeléken a nyári hónapokon át látható. Piros, kék vagy fehér virágfejecskéi számos kisebb virágokból állnak, melyek egy közös vaczkon együtt ülnek, mint a madarak a fészkekben; ezért fészkes virágnak mondatik. A georgina, napraforgó és még számos más növényünk a fészkesek családjába tartozik.

עצי גפר Móz. 1. k. VI. 14. Góferfa. Annyi mint cziprusfa. „Mivel fája könnyű és a rothadásnak nincs alávetve, hajóépítésre fordítatott“

* A mélyen kivágott levél karélyos.

** Vaczoknak nevezetik a kocsány (virágszár) kiszélesedett teteje, melyen a virág fejlődik. Ha valamely virág egyes részeit a porzókat, a termőt, a pártát és csészét óvatosan leszakítják, hátra marad a vaczok.

(Rosenmüller.) A cziprusfa a tülevelű fák közé számíttatik; termése gömbölyded toboz. Dél-Europában honos, nálunk kertekben mívelik. A cziprusfa a gyász jelképe.

Nagy-Kanizsa.

Kemény Mór.

(Folytatása következik.)

Az emlékező tehetségről.

Tantum scinus, quantum memoria tenemus.

Az összes szellemi tehetségek közt kétségkívül a legelső helyet foglalja el az emlékező tehetség, mert ez alapja minden szellemi működésnek. Az emlékező tehetség, vagyis az emlékezet a valamikor észrevett tárgyakat állítja elménk elé, még pedig — ha az emlékezet hű — változatlanul, úgy a hogy ezeket alkalom adtán észlelte elménk, míg a képzelem (Phantasie) megváltozva hozza világosságra az észlelt tárgyakat. Innét van az, hogy az emlékező tehetség működését történetíróéhoz, míg a képzelemét költőéhez szokás hasonlítani. Kant szerint az emlékező tehetséghez három tényező kívántatik: 1. a felfogás, 2. a felfogottnak emlékekben tartása, 3. az emlékekben tartottnak visszaidéstitése, visszaidézése (Reproduciren).

Nézzük e factorokat egyenkint.

Ha a kívülünk levő tárgyakat észrevevesszük s elménk egészséges, akkor az e jelentkező tárgyakat felfogja, azaz a felfogott tárgyról szemléletet szerez.

De nem elégséges, hogy valamit csak felfogjunk; szükséges az is, hogy ezt, ha komolyan akarjuk birtokunkba ejteni, emlékekben megtartsuk. Ezt a gyakorlás eszközli, mert minél gyakrabban használtatik valamely tehetség, annál nagyobb képességet nyer az.

A harmadik tényezőre nézve szükséges, hogy az egyszer észrevett, de a gyakori ismétlés elhanyagolása folytán elhomályosult képzeteket elménkbe visszaidézzük; ezt pedig vagy a testi vagy a lelki izgatás — az éhség által sanyargatott kenyérre gondol — vagy pedig az eszmefüzei eszközli t. i., hogy egy eszme a másik vele analog vagy vele némely tekintetben összefüggő eszmét kelt fel, így például Buda elfoglalása a törökök által hazánknak közel kétszáz évi leigáztatására emlékeztet.

Ez szól tehát az emlékező tehetség három elengedhetlen tényezőjéről. Gyakran halljuk a közéletben e kifejezéseket: N. N.-nek hű, X. Y.-nak tartós, gyors stb. emlékezete van,

Az emlékezet hű akkor, ha ez valami észlelt tárgyat minden részleteivel együtt előadja, még pedig nagyobb időköz után is.

Tartós emlékezete van annak, a ki a tárgyról szerzett képzeteket vagy szemléleteket hosszabb ideig megtartja.

Az emlékezet gyorsasága abban nyilvánul, hogy ez minden vontató vergődés izzadás nélkül működik. Végre nagy emlékezettel dicsekedhetik az, a kinél széles körre terjed ki.

Az emlékező tehetség jelességéről nevezetesen az ókor férfiai közt Cyrus és Mithridates, kik nagy számu seregeik minden egyes katonájának nevét tudták, továbbá Senecca, a ki az egyes egymással össze nem függő szók nagy számát egyszeri átnézés után mondta el stb.

Olvasóim mindegyike hallott és olvasott már eleget az ugynevezett csodagyermekéről, kik közül tán legnevezetesebb a német Heineki, ki állítólag egyéves korában az egész ó-szövetséget, 3 éves korában pedig az egész okori világtörténelmet tudta.

Az emlékező tehetség támogatására számtalan módszer van. Mindezek

„emlékezetképzés“, „mnemonika, mnemotechnika“ genericus név alá foglalják.

Feltalálója e művészetnek állítólag a görög Simonides. Ez a hagyomány szerint, egy gazdag emberhez lakomára volt hiva. A lakoma közben egy rabszolga kilihtta. miután két barátja sürgős ügyben akart vele beszélni. Alig lépte át Simonides a terem küszöbét, midőn a padlás nagy robajjal lezuhant, s a vendégsereget romjai alá temette. Miután a romok eltávolították, hogy a megöltek eltemessék, oly eltorzult állapotban találták azokat, hogy még legközelebbi rokonaik sem voltak képesek rájuk ismerni. Ekkor jutott Simonides e segédszerre, azáltal, hogy visszatudott emlékezni, melyik helyen s mily sorrendben ültek a vendégek s azáltal meg tudták határozni az egyesek neveit.

Gyakran azáltal szokás segíteni az emlékező tehetség korlátoltságán, hogy az egy megtanulandó szót versbe szedik (természetesen néha pár force is), mivel a vers a szótagok rythmusa, továbbá a rím folytán könnyebben emlézhető be. Más esetben pedig a megtanulandó szók kezdőbetűiből szót alkotnak. s ezt különösen ott alkalmazzák. a hol a megjegyzendő szók mennyisége nagyobb.

A paedagogia is szokott ily segédeszközökkel élni ; így például minden szónak megfelelő alakot szokás felvenni, miután a kép a gyermeket nagyobb mérvben érdekli, mint a betű. De a bölcészek új módszer követésétől óva intik a paedagogusokat. miután a gyermek amugy is gyenge agya ezáltal nagyon fárasztatik. Általában az ebbeli tanítás csak gépies, s az eddigi eredmény is negativ.

Ebben áll az ugynevezett elmés (ingeniös) tanulás.

Ily módszerek gyakran a nevetségig mennek s csak arra valók, hogy a mnemonikát rosz hírbe hozzák. Már Kant is mondja „Von dieser Art des Memorirens hat man keine glücklichen und guten Regeln gegeben. Das Meiste läuft auf Albernheiten hinaus — und in dem Kopfe eines Wahnsinnigen kann es nicht schlimmer aussehen, als in dem Kopfe eines ingeniös Memorirenden“

Tagadhatlan ugy van, hogy némely ember születésétől kezdve különös képzettsége, például az agy veleszületett kifejelettsége folytán a szellemi készség nagyobb fokával rendelkezik, de nézetünk szerint, ily rendkívüli, vagy mondjuk különös szellemi képesség csak speciális gyakorlás, tanulás által különös érdeklődés, figyelmezés és kitartó szorgalom szerezhető, vagy kiművelhető, s ez különösen azon esetekre áll, midőn az emlékező tehetség jelessége csak bizonyos irányban — például számokban való készség — mutatkozik.

Ab.-Csány.

Lilienthal Miksa.

Ifjusági szini előadások.

Ezt a divatot hallottam egekig magasztalni és minden poklokba kárhoztatni. Általa megismertetjük gyermekeinkkel — így hangzik egyfelől — az életet és a társadalmat, megtanítjuk őket mások örömeiben gyönyörködni és mások bánatában részvenni, felkeltjük bennök a szép és magasztos iránti érzéket, jellemöket szilárdítjuk, izlésöket finomítjuk, némi alkalmat szolgáltatunk ama sokat hangoztatott chic elsajátítására, és végül — rendben bár utolsó, de rangban legelső argumentum — terjesztjük hazai nyelvünket és ennek útján a hazaszeretetet. Ámde a gyermekben koraelőtti indulatokat és vágyakat ébresztünk többnyire a jó erkölcs rovására, az irigykedés és surlódás talaját egyengetjük, a gyermeket megfosztjuk a tanulásnak szentelt időtől, elkedvetlenítjük a ko-

molyabb foglalkozás iránt, így zsémbeskednek másfelől. Melyik a figyelembeveendő ítélet, az soraink folyamán ki fog derülni.

Egyelőre csak annyit konstatalok, hogy ez a divat kezd terjedni, még pedig úgy, hogy akárhány tanuló manapság már sokkal otthonosabb drámai szerepében, mint olvasókönyvében, s derekabbul megállja helyét a szinpadon, mint az iskolapadon. Ez magában véve egy csepp baj sem lenne, és én sohasem búsulnék azon, ha egy növendékemben a grammatikai elenzéshez való talantum helyett az alakító művészetre való praedestinatiót fedezném fel. Ámde az ifjusági szini előadások nagymérvű terjedésével úgy vagyunk, mint némely tankönyvünk terjedésével. Ezek kisebb vagy nagyobb kelendőségét rendszerint jóságuk fokmérőjének szeretik emlegetni, legalább a szerzők maguk pedig, ne vegyék zokon a szabad szót, nem egy tankönyv terjedésére sokkal befolyásosabb tényező az, hogy kényelmesen van-e beosztva, csinosan van-e nyomatva, kötött-e vagy kötetlen, ügyes-e a kiadója s mindenekfelett elég olcsó-e. Csupa külsőség dönt tehát sok tankönyv gyorsabb terjedése mellett, és ugyancsak a külsőség kedvéért szeretik ifjuságunkkal a drámai előadásokat rendezni. S ez már aztán csakugyan baj. Mert, hogy a gyermek fellépésében, magaviseletében, jelmezében a jó izlést és a szemérmert egy mozdulattal, egy pillantással, egy hanggal se sértse, hogy ügyes beosztás által egyrészt, erélyes utbaigazítás által másrészt, minden surlódásnak eleje véessék, hogy a helyes és alkalmas idő megválasztása által a tanulási idő meg ne csonkitassék; ezt én nyugodtan bizom a tapintatos és lelkiismeretes tanítóra. Ámde, ha a gyermeknek kellő értésére nem adjuk, hogy mi nem azért játszunk, mert játszani akarunk, hanem azért, hogy egy nemes célt, árvákról való gondoskodást, ifjusági és népkönyvtár alaptökéjének beszerzését stb. előmozdítjuk, ha megengedjük, hogy apró mükedvelőinkben gyökeret verjen a balhiszem, mintha neki csak cziczomás majomnak kell lenni, és nem a néző elméjére és kedélyére hatni, ha mi gondoskodunk fényes teremről, elegáns díszletről, drágalátos staffageról s legkevesebbet arról, hogy a gyermek, amit megértetni akar, maga is értse, amit éreztetni akar, maga is érezze, amit mond szabatosan mondja, amit tesz kellemmel, de izléssel tegye, ha mi végül nagyobb súlyt fektetünk arra, hogy a kis szereplő mennél nagyobb grandezzával tudjon knixeket csapni, mint arra, hogy tudjon becsületesen állni és járni, amit legkevesebbe tud: akkor én is csatlakozom ahhoz a párthoz, mely az ifjusági szini előadásokra kigyót-békát kiabál. Nem szeretnék félreértetni. Nagyon jól tudom én, hogy a néző tulfinomitott izlése még egy ifjusági debutnál is megkívánja a csinos keretet, de ennél többet értelmes publikum nem is fog kívánni, s az egyszerű izlésség mindig olcsón szerezhető meg. Mert szerintem az oly ifjusági előadás, melynél a költség felemészti a várható jövedelmet, nemkülömben az, mely önző haszonlesést czéloz, a priori perhorrescálandó.

Általában tudni való dolog, hogy az ifjusági mükedvelői előadás rendezése nem oly vállalat, melyben köszönet volna. Aki belé kap, kell hogy ritka ügyességgel, tapintatossággal, izléssel, előadói képességgel, leleményességgel s az efféle szép erények még egész sorozatával dicsekedhessék. Gondoljunk csak arra, hogy a tanító személyében egyesül ilyenkor a szinigazgató, a rendező, az ellenőr, sokszor a pénztárnok meg a sugó, ezeknek minden ügyével-bajával, és mindenekfelett még a tanító, az a mindenkitől függő, mindenkinek felelős, és mindenkinek szája-ize szerint cselekedni kénytelen tanító. Hányszor hallottam lelkiismeretlen emberektől hangoztatni, hogy a szini előadás rendezésével fáradó tanító is csak olyan szent, akinek... stb. Másoktól meg, hogy a tanító az gyermekükkel komédiát akar játszani, — tán éppen az a baj, hogy av-

val nemakar — az ő gyerke meg nem született kóklernek. Hát mikor a szegény direktor nagynehezen özszeállította a szereplők táborkarát, a kis hölgyecskének leírta még a szerepét is, vele izzadva és fázva megtanulta, olvastatta, eljátszatta, és százszor újra meg újra végigvágatott ezen a processuson, s mikor már a fabábuba ugyszólva életet lehelt, megtanította becsületesen állni, járni és beszélni, és ez végül ott áll, kigyululva, kifaragva, kicsiszolva, és a szegény rendező dobogó szívével, szinte égve a láztól várva várja a nagy estét, s akkor aztán 24 vagy még kevesebb órával a jelzett előadás előtt a publikum százfeji hydrájának egy szeszélyes agyában felvillan a rögeszme, hogy az ő lányát valahogy és valamiképpen megsértették, ő százszor jobban eljátszotta volna azt a szerepet, mint az „Y“ lánya kapott, nem léptetik fel ebben a szerepben, ez is aztán jó hideg zuhany a tanító-rendező tüzes lelkesedésére. Van aztán számtalan apró-cseprő más megsértődés, apprehenzió, az egyik gyermekét, egy valóságos Blahánét en miniature az a ... tanító teljesen ignorálta, az előadáson meg — horribile dictu „X“ nagysága a negyedik sorban volt kénytelen ülni, mikor őt legalább is diszszékbe kellene ültetni a színpad kellő közepébe.

Léva.

Kramer.

(Folytatása követk.)

TÁRCZA.

Csevegés.

Iparkodom a czimet jól választani, nehogy valaki azt higgye, hogy tudós képet öltve ültem e pár sor írásához.

Az egyszeregyed minden nap gyakoroltatja a tanító, erről el lehet mondani, hogy nagyon „minden napias“, azért nem ír már senki felőle; pedig sokat boszankodunk, ha a gyermek az egész egyszer-egyed tudja hiba nélkül, de pl. a 4×6-at már csak úgy tudja, ha „előlről kezdi.“

A módszertanok is mostohán bánnak el az egyszer-egygyel. Keveset szólnak róla. „Legjobb, ha gépilegesen begyakoroltatjuk.“

En már az első osztályban is tanítom az egyszer-egyed; természetesen a szó szoros értelmében, a 9×9 nem fordul elő ezen kiadásban.

Ha a számtan az ész gymnasztikája legyen, akkor gépilegességnek nem volna szabad előfordulnia.

*

Egy tanárom a körül-írásról magyarázott. Ezen alkalommal azt a szerencsétlen példát választotta, hogy a férj, ha civakodik nejével, nem mondja ki neki egyszerűen, hogy nem szeretlek, hanem körül írva.

En más példát is tudtam volna itt felhozni. Megkísérlem. A halál fogalomhoz annyi kellemetlen érzés fűződik, hogy azt rendesen körül írva, szeretjük kifejezni, még pedig néha így: jobb létre szenderült. Az iskola is rendesen kellemetlen fogalom a kezdő gyermek előtt, jó volna általában elfogadni a „szeretetház“ nevet; legalább nem volna sok szülőnek annyi baja az apelláló gyermekekkel.

Még az „árvaház“ sem szerencsésen választott név. Hiszen ezekben szerető szülői szívekre, gondos ápolásra találnak a kis árvák.

* * *

A mit leginkább keresünk, azt legkevésbé találjuk. Ha babonahit is, mégis áll.

Hányan koptattuk már a tollat és vesztegettük a drága időt a „tekintély“-lyel.

Lámpafénynyel keressük az ösvényt, mely célhoz vezetne; bár haladnánk már a megtalált ösvényen. Az V. ige a paedagógiában (ha ugyan volna Mózesünk, ki azt Sinai hegyéről lehozná) így hangzik: Szeresd tanítványodat, mint ten-fiadat, hogy tekintélyed biztosítva legyen az iskolán belül és azon kívül is.

* * *

Mielőtt befejezném a tartózkodást a paedagogia mezején, még csak egyről akarok egy keveset csevegni.

„A tanítói gyűlésekről a vidéken“ nem nagy kimélettel emlékezett meg boldogult Bárány Ignácunk. Hiszen emlékezünk az ő „legjobb huslevesére“ stb.

Ma már más célja van a vidéki tanítógyűléseknek is.

A paedagógiában nincsenek napi kérdések, melyekhez „nagyjaink“ hozzászólnának. Mindenki hajánál fogva ragad meg egy témát és arról értekezik. Pedig gyakran előfordul olyan tárgy is, mely méltó volna az összes paedagogiai lapok hozzászólására. Pl. a mi kis értesítőnk (NB. alakját értem) vagy két évvel ez előtt az írásbafoglaltatásról igen szép cikket hozott pro és contra, csak vártam, hogy a khatedrai bölcsek is nyilatkozni fognak, pedig abban az időben egész sereg tanár foglalkozott e témával; de hát: a hallgatás nagy bölcseség.

A vidéki fiók-körök- vagy egyletekben gyakran pendül meg ilyen érdekes tétel, miért nem válik ez paedagogiai napi kérdéssé?

* * *

Most még Uraságodhoz intézek néhány sort tisztelt szerkesztő uram!

Néhányan vagyunk e vidéken, kik már megpendítettük a fiók-egylet eszméjét. Most még csak harczosokat toborzunk, ha a sereg kellő lesz, akkor értesíteni fogom az eredményről.

Kilátás van.

Egy félévi tagsági díjat mellékelek, sziveskedjék azt rendeltetési helyére juttatni, így legalább magam is felavatott recruta leszek.

Nyitrán.

Erber Lipót, osztálytanító.

I r o d a l o m.

Felekezetünk multjának értesítőjéről.

Moz. V. 4. 32.

Fenállása első évtizedének leforgásáról tesz jelentést egyesületünk értesítője, a tanítók érzelmeinek és véleményeinek hűséges tolmácsa, azon felhívás mellett, hogy tizedik születése napján örvendeztessék meg egy barátságos közszorítással azok, kik 10 év óta az ő közvetítése mellett izengették egymásnak, milyen idők járnak a tanítók érdekvilágában, kinek mi a baja vagy öröme széles e hazában, ki mit gondol egyről másról a paedagogia és didaktika ügykörében.

Csekély személyemnek is szól a megtisztelő felhívás. Sietek eleget tenni neki, szívem mélyéből fakadó üdvözlétemet küldvén a jubiláló „E r t e s i t ő“ mélyen tisztelt belső titkos tanácsosainak és ünnepele t. rendezőinek.

Csakhogy evvel még nem tettem eleget a felhívásnak, mely feladatomná teszi az értekezéssel való hozzájárulást. Igaz nem nagy áldozat az sem. Megragad az ember egy alkalom — vagy időszerűnek látszó témát és ír róla a maga módja és tehetsége szerint; összeszedi minden erejét, hogy minél több keresett kifejezés, eredeti gondolat stb. foglaltassék dolgozatában, azután pedig ajánlja a korlátlan hatalmu szerkesztő jó indulatába, kegyelmébe.

Hanem ez alkalommal nem illik sokat irni, mert sokan leszünk tudom. Röviden értekezni pedig nehéz feladat a magam félténe, ki jobban tudok olvasni jó czikkeket, mint irni.

Ugy segítek hát magamon, hogy nem a tudományok kincstárából, nem az érzékfeletti gondolatvilágból és nem az érzelmek gazdag aknából veszem az értekezés tárgyát, hanem rámutatok a tanügyi irodalom legújabb termékére, a Csukási-Schönféle zsidók történetére hangoztatván a költővel:

„Itt az irás forgassátok
Érett ésszel józanon
S benne feltalálhatjátok
Mit tanít böles Salamon.“

Nem irok birálatot, mert nem tartozik reám ily művet bírálni. És ha kellene, sem tehetném most mindjárt, mert még nem szakíthattam időt a mű tanulmányozására; de annyit bizonyosnak állítom, hogy olyan művel gazdagították szerzők irodalmunkat, a milyenre igazán szüksége volt a magyar zsidóságnak.

Had indokoljam állításomat.

Nemcsak a művelt, hanem a félművelt vagy némi olvasottsággal bíró zsidó tudja, hogy volt és miye volt a görögöknek Leonidása, Karthagónak Hannibalja, Macedoniának Nagy Sándora, a magyaroknak Zrínyije; de nem tudja, hogy miye volt hajdanában, a zsidóknak Makabi Judája. Fiatalságunk beszél Solon és Lykurgus saját szerű alkotásairól és törvényeiről mint valami tegnapelőtt történt dologról; de a zsidók korszakalkotó nagy alakjai: a gáónok, tudósok, államférfiak, philantrópok, a legtöbb hitsorsunkra nézve nem is léteztek sohasem. Értelmesebb ifjaink és lányaink rajongnak a költészetért, az istenséggel telt magyar Petőfiért, francia Berangerért, német Heineért, az angol eddig felül nem mult drámairóért stb. stb.; de hogy a héber irodalomnak volt Salomonben Gabirulja, Juda Hallévija, hogy miyei voltak neki költő királyai David és Salamon, azt nem hallották senkitől sem. — „Demosthenes nagy szónok volt.“ — azt az iskolás fiu is tudja; de „Jesájohu“ . . . férfinév, zsidó név, egy a divatból kijött bibliai név é. . . . semmi egyéb.

A konservatívek vakbuzgó rajongókat a szabadelvűek közönyös tévelygőket nevelnek; de önértetes, vallásfelekezete becsületeért, erényeiért történeti igazságok alapján is megfelelni tudó zsidót nem sokat találunk, mert olvassuk és olvastatjuk az emberi nem minden fajának, eltűnt és élő néptörzsek érdekes és érdektelen; tanulságos és nem tanulságos történetét; olvasunk mindent, mi kezünkbe akad: jót, rosszat, csak egyet nem, vagy nagyon ritkán, egy felekezet története ritkán található a zsidó házi könyvtárában — és ez az egy nem más mint saját felekezetének históriája. Saját felekezetének dicsőséges multja terra incognita a legtöbb z idóra nézve.

Ezen visszasság egyik oka az is, hogy eddig nem állott rendelkezésünkre egy czél és népszerűen szerkesztett, rövid és mégis lehetőleg ki-merítő „zsidók története.“

Csukási és Schön legújabb műve pótolja a hézagot. Csinos kiállítása melletti ócsóságánál fogva is megérdemli e mű a felkarolást. Azt hiszem nagyon jó szolgálatot teszünk felekezeti érdekeinknek, ha pártoljuk és terjesztjük nem csak az iskolában hanem a családokban is.

Én pedig a jó szolgálat közvetítésére Ertesítőnket kérem fel, hogy az új cyklus első*) száma Izrael népének első és legnagyobb tanítójának szavaival élve ünnepélyesen szóljon ezen sok megpróbáltatáson keresztül ment hitfelekezet mostan élő utódaihoz:

Emlékezzél az ős időkre, figyeljétek mult nemzedékek éveire!

Komárom.

Havas Károly.

*) E dolgozat t. az ünnepi számra volt szánva.

Szerk.

— **A magyar-zsidó ifjuság lapja.** Ez a czime egy házagpótló irodalmi vállalatnak, melynek mutatószámánál Halász Nándor iskolaigazgató gondos szerkesztése alatt látott napvilágot. A havonként kétszer, két-két iven megjelenő, diszes kiállítású folyóirat érdemes szerkesztője azt a nemes célt tűzte maga elé, hogy „a mindkét nembeli serdültebb zsidó ifjuságot népe nagy múltjából újból megismertesse, őseitől öröklött szent vallásáért lelkesítse s valóban tiszteletreméltó hagyományai iránt kegyelettel töltse el és a reá háruló társadalmi feladatoknak teljes tudatára emelje“.

A jelen viszonyok közt, midőn a zsidó ifjuság fajának és vallásának becsmérlését a fényes múlt tudatának hián fásult közönnyel hallgatja és midőn némely „felekezeti-nélküli“ iskolánál működő néptanító a zsidó tanulókból mesterségesen és rendszeresen ölnek ki minden önértetet, e magasztos czélú folyóirat a zsidó szülők és tanférfiak részéről leghathatósabb támogatására tarthat igényt. Annyival is inkább, mivel az előttünk fekvő füzet kétségtelenül bizonyítja, hogy szerkesztője fényesen meg tud felelni a maga elé tűzött, nem éppen könnyű feladatnak. A füzetben egész sereg szebbnél-szebb eredeti és fordított elbeszélést, kor- és jellemrajzokat, bölcs rabbik gyöngymondásait, meséket, költeményeket, parabolákat, talányokat és egyéb hasznos oktatva mulattató közleményeket találunk, még pedig zamatos, magvas magyarsággal megírva. Minden tartózkodás nélkül kimondhatjuk, hogy a Magyar-zsidó ifjuság Lapja, melynek előfizetési ára negyedévre csak 1 frt 30 kr., fölér minden „csecsebecsével“, melylyel szülők kedveskedni szoktak gyermekeiknek és hiszszük, hogy tanítóink is meggyőződve a lap paedagogiai és erkölcsnemesítő hatásáról, a maguk részéről is hozzá fognak járulni, hogy a szóban levő folyóirat a lehető legnagyobb elterjedésben részesüljön. *Füredi Ignác.*

Egyleti élet.

A múlt számbani nyugtázásnak folytatása: Rosenberg Nándor, M. Szomb. 2 frt., Reich Ignác, Budapest 2 frt., Schwartz Mór, Budapest 4 frt., Steiner Dávid, Babocsa 2 frt., Szántó Eleázár, Budapest 4 frt., Stricker Simon, Baja 2 frt., Singer Adolf, B.-Gyarmat 2 frt., Tausig Mór, Gyöngyös 2 frt., Weisz Farkas, Budapest 4 frt., Weisz J. Kálmán, Budapest 2 frt., Wurmfeld Ignác, Körmend 2 frt., Weiss Sámuel, Szakoleza 4 frt.

December hóban fizettek tagdíjat:

Pártoló tagok: Auspitz Adolf, Nagyvárad 5 frt., dr. Bánóczi József, Budapest 5 frt., Friedmann Mór, Budapest 5 frt., dr. Goldberg Rafael, Budapest 5 frt., Izr. hitközség, Kecskemét 5 frt., Izr. hitközség, Tapoleza 5 frt., Izr. hitközség, Vác 5 frt., Keller Lajos, Kecskemét 5 frt., dr. Löw Immanuel, Szeged 5 frt., dr. Reich Armin, Budapest 5 frt., Stein Salamon, Berlin 5 frt.

Rendes tagok: Adler Simon, Budapest 2 frt., Adler József, Pécsvárad 2 frt., Altmann Mór, Nagy-Kanizsa 4 frt., Bányai Jakab, N.-Becs-kerek 2 frt., Blum Joachim, Uj-Verbász 4 frt., Blum Sal., Uj-Verbász 4 frt., Böhm József, Kis-Bér 4 frt., Bernhárd Mór, Trencsén 4 frt., Becher Jakab, Budapest 4 frt., Bleyer Izsák, Miskolc 4 frt., Berkovits Károly, Hidalmás 4 frt., Batori Sándor, Alberti-Irsa 4 frt., Braun József, Tiszaföldvár 2 frt., Baumhorn Ede, Szolnok 2 frt., Csukási Fülöp, Budapest 5 frt., Donath Armin, Trencsén 3 frt., Deutsch Sámuel, O-Becse 2 frt., Deutsch Sámuel, Szeged 2 frt., Dobozi Jenő, Szentés 2 frt., Diener Sánd., Veszprém 4 frt., Frank Vilmos, Budapest 2 frt., Frischer Nándor, Tolcsa

2 ft., Fantus Izrael, Újvidék 4 ft., Flesch Miksa, Budapest 2 ft., Fischer Lipót, Luki 2 ft., Fried József, Trencsén 3 ft., Fűchsl Márk, Liptó-Szt.-Miklós 4 ft., Földesi Joachim, Budapest 1 ft., Fischer Márk, Budapest 2 ft., Gutfreund Nánd., Kis-Uj-Szállás 2 ft., Györki Kár., Apatin 3 ft., Gol ner Izidor, Léva 2 ft., Gang Laj, N.-Megyer 2 ft., Grünfeld Izsák, Budapest 2 ft., Gerlóczy Gyula, Baja 2 ft., Go'dstein Mór, Baja 2 ft., Gottlieb Markusz, Ungvár 1 ft., Grün Jak., Paks 2 ft., Groszmann Ad., Trencsén 2 ft., Guttenberg Sám, N.-Várad 1 ft., Glasel Izr., Rajecz 2 ft., Heilpern Benő, D.-Szerdahely 4 ft., Herzfeld Lip., Pápa 4 ft., Hoffmann Mih., Török Szt.-Márton 2 ft., Havas Kár., Komárom 4 ft., Horovitz Samu, Melsicz 1 ft., Hegyi Igu., Nyitra, N.-Kér 1 ft., Horowitz Simon, Apostag 4 ft., Hahn Adolf, Pozsony 4 ft., Kaufmann József, Budapest 2 ft., Klauber Jónás, Kecskemét 2 ft., Kornstein Ignác, Högyész 2 ft., Klein Ignác, Deés 2 ft., Kálmán Mátyás, Turke e 2 ft., Klein Fülöp, Pápa 4 ft., Kelner Ignác, Siklós 4 ft., Kornfeld Gyula, Budapest 4 ft., Kleinwald Lipót, Ó-Becse 2 ft., Knopfler Sándor, S.-A.-Ujhely 2 ft., Kohn Miksa, Fadd 2 ft., Kohn Ármin, Pruzsina 1 ft., Kohn Vilmos, Pelyvás 1 ft., Kohányi Sámuel, Budapest 2 ft., Kürcz Lipót, Trencsén 2 ft., Laufer Lajos, Paks 4 ft., Lienthal Ign., Verbó 1 ft., Lustig Mih., Déva-Ványa 2 ft., Löwinger Bertal., Heves 4 ft., Löwy Efraim, Petrovác 2 ft., Lustig Emma, Budapest 2 ft., Lichtenfeld Jakab, Abauj-Szántó 2 ft., Mittelman József, Budapest 4 ft., Marsik Fülöp, Alberti-Irsa 4 ft., Mendl Lajos, Budapest 4 ft., Morgenstern Jakab, Budapest 4 ft., Munk Béla, Trencsén 4 ft., Margarethen Izrael, Ungvár 2 ft., Müller Ad., Budapest 2 ft., Óblatt Mór Budapest 4 ft., Pfaufedor Márk, Illava 2 ft., Pollak Jakab, Endröd 2 ft., Pollak Albert, Pozsony 4 ft., Rosinger Márk, Miskolcz 2 ft., Révai Miksa, Budapest 4 ft., Révai Miksa, Keszthely 4 ft., Reimann Mór, Nyitra-Komjáth 1 ft., Rosenfeld Izidor, N. Szombat 4 ft., Rosenzweig Arnold, Turóc-Szt.-Márton 4 frt., Szimányi Adolf, Puchó 4 frt., Szécsén Hermina, Budapest 2 ft., Steiner Dávid, Babócsa 2 ft., Szántó Illés, Kecskemét 4 ft., Stern Izidor, Beremend 2 ft., Stern Ábrahám, Budapest 2 ft., Szontag Jenő, Szolnok 2 ft., Szirmai József, Vágújhely 2 ft., Silberstein Ede, Mosóc 3 ft., Szép Lipót, Veszprém 4 ft., Steiner Ignác, Léva 2 ft., Schulhof Lipót O-Moravicza 3 ft., Scheer Bernát, Baja 4 ft., Steinschreiber József, S.-Szt.-Péter 2 ft., Sági József, Kis-Bér 4 ft., Schlesinger Ignác, N.-Bajom 4 ft., Spitzer József, Baja 4 ft., Strausz Ignác, Z.-Tapolcza 2 ft., Stark Mór, Szenicz 4 ft., Steini'z Gyula, Luki 4 ft., Singer Izrael, S.-A.-Ujhely 2 ft., Stark Ármiu, Feketehegy 3 ft., Spitzer Adolf, Apostag 4 ft., Schwartz Miksa, Bollesó 4 ft., Schlesinger Lipót, Makó 4 ft., Tauszky Sámuel, Kun-Félegyháza 2 ft., Tolnai I. Béla, Budapest 4 ft., Walder Jakab, Baja 4 ft., Weber Samu, Budapest 2 ft., Weisz Pinkász, K.-Halas 2 ft., Weisz Soma, Izsák 1 ft., Winternitz Ignác, Kun Szt. Márton 2 ft., Wittenberg Vilmos, Tata 4 ft., Weisz Lipót, Szécsén 4 ft., Weisz Mari-ka, Budapest 2 ft., Weisz Miksa, Galgóc 2 ft., Weisz Gábor, Czegléd 4 ft., dr. Zsengeri Sámuel, Budapest 4 ft., Zsolnai Anna, Budapest 4 ft.

— **Helyreigazítás.** A mult számban tévesen másodszer lett kimutatva: Dr. Kohn Sámuel, Budapest 5 frt és Beck József, Budapest 4 frt, a mit ezennel helyreigazítunk; továbbá Kohn Ármin nem Pánzsina, hanem Pruzsinában fizetett 1 frtot és végre Fischer Mór. Szatmár nem tagsági díj fejében fizette a 2 frtot, hanem előfizette a lapot a tanítótestület részére.

V e g y e s e k.

— **Az „Értesítő“** 10. évfolyamának tartalomjegyzékét, valamint tagjaink pontos névsorát a februári számhoz fogjuk mel-

lékelni. Kérjük tehát a t. kartárs urakat, kik netalán tagsági díjaikkal még hátralékban vannak, sziveskedjék azt e hó 20-ig beküldeni, nehogy a névsorból kimaradjanak.

— A decemberi számban kimutattuk azon kartársaink neveit, kik az elnököt, annak tiszteletére rendezett ünnepély alkalmából vagy sürgönyileg vagy írásbelileg üdvözölték. Ezek közül sajnálatunkra néhány kimaradt, amit özennel jóvá akarunk tenni. Így a sürgönyzők közé tartozik még: Marsik Fülöp kartársunk A.-Irsa; Kemény Mór ur N.-Kanizsa; Voglhut Dávid ur L.-Szt.-Miklós. Utólagosan üdvözölték az elnököt: Bassó Vilmos bajai, Winternitz Ignác k.-szt.-mártoni, Hegyi Ignác n.-kéri és Schlesinger Ignác n.-bajomi kartársaink. Fogadjak mindezek ragaszkodásuk e szép jeléért az elnök nevében a legbensőbb köszönetünket.

Morgenstern Jakab, egyes. titkár.

— **Vidéki körök.** Szontágh Jenő, szolnoki és Schön Bernát, győri tagtársaink elnökségök alatt tartott körülések jegyzőkönyveit küldték be tárgyalás és lapunkban való közlés végett; de e szám már akkor elkészülvén, a jövő számra kellett halasztani. Ez ülésekről már most is mondhatjuk, hogy egyesületünknek diszére válnak és a választmány a vidéki körök ily működését a legnagyobb örömmel fogja támogatni.

— **A központi választmány** Zilahi Sámuel, könyvkereskedő urral új szerződést kötött, melyben többi közt az V. és VI. osztály számára irandó magyar és német olvasókönyv kiadása biztosítva van. Reméljük, hogy a jövő tanév kezdetéig meg fog jelenni. Szintugy biztosítva van a tervbe vett nyelvkönyvek kiadása.

— **Tanfelügyelői kinevezés.** A magy. kir. vallás- és közoktatási minister ur dr. Tergina Gyula eddigi muzeumi segédőr és okl. középiskolai tanár urat nevezte ki Sárosmegye tanfelügyelőjévé. Működésétől, értesülésünk szerint, Sárosmegye néptanítói az iskolai viszonyok javulására nézve kedvező fordulatot reményelnek, mert Tergina ur egyike a legképzettebb tanférfiaknak.

— Singer Izrael, s.-a.-ujhelyi kartársunk a „**Népiskolai Rend- és Illemszabályok Értesítővel**“ című könyvecsket most már, több oldalról hangoztatott kívánatnak engedve, jó vászonhát-kötéssel adta ki tetemes javítással. Ára csak 10 kr., 20¹/₁₀ rabatt. E könyvecske mindazt tartalmazza, a mit csak az iskola és család közti érintkezés czéljából szükséges „havi értesítő könyvecsketől“ követelni lehet.

— **Chanuka-ünnep Szegeden.** A szegedi zsidó hitközség méltó alakban ünnepelte meg ez idén is a „chanuka“ ünnepet. — Ismét szép példáját adta felekezetünk ama jellemző tulajdonságának, miszerint a jótékonyág gyakorlásában felekezeti rendeltetésének megfelel. Chanuka délutánján 3 órakor a hitközség disztermében összegyült hitközségünk, a jótékony egyesület, a nőegylet előljárói és egyes adakozók jelenlétében 73 gyermek, mely egész öltözet téli ruhában részesült. Főtisztelendő dr. Löw Immanuel főrabbi úr rövid beszédben utalt felekezetünk könyörületes érzületére, hálával emlékezék meg az egyes alapítókról, különösen méltatva Kiss Dávid urnak nemcsak városunkban, hanem az egész országban ritkán előforduló tetemes alapítványát, kikérve az Isten áldását hosszantartó életéért. Ezután a IV. fiuosztály egyik növendéke mondott szép köszönő beszédet. A beszéd után a főrabbi ur jóvisclet és szorgalmas tanulásra inté a gyermekeket és ezzel az egyszerű, de magasztos ünnepély véget ért. Adja az ég, hogy minden zsidó hitközség ily, a zsidókhoz méltó alakban ünnepelné a „Chanukát“.

Deutsch Samu.

— **Ruha-kiosztás.** A veszprémi izr. Krajczár-egylet f. hó 3-án tartotta szokásos ruhakiosztását az izr. iskola helyiségében. Ez alkalommal ismét

közel 50 tanuló lett ellátva jó és tartós meleg ruhával, melyek megszerzésére az egyesület pénztára vagy 250 frtot fordított. Az egyesület buzgó elnöknője Hochmuth Anna urnő még külön örvendetes meglepetésben is részesítette a tanulókat, a mennyiben saját költsége mellett mindegyik szegény tanulónak új lábbelijét, kötényét vagy az új ruha zsebjét dióval és süteménnyel töltette meg. Kiosztatott még Veisz Simonné urnő ajándéka, három darab sál és egy magát megnevezni nem akaró jótékony urnő ajándéka, 1 frt, melyet néhány szegény és jó tanuló takaréktárának szaporítására szánt. Bár a ruhakiosztás már néhány év óta és az idén is nem volt nyilvános ünnepléssel összekapcsolva, mégis ez alkalommal az egyesület választmányi tagjain és elnöknőjén kívül megjelentek az iskola érdemes igazgatója, a tanítótestület, és mint vendégek: az izr. hitközség elnöke, dr. Steiner Kálmán ur és egy pár intelligens urnő. A kiosztás után egy fiú a többi tanuló nevében megköszönte a szép ajándékokat, mire főt. Hochmuth Ábrahám főrabbi és igazgató ur köszönetet mondott a Krajezár-egylet választmányának és elnökségének az iskola, tanító-testület és hitközség nevében a nemesszívü adományokért és kívánta, hogy ezen áldásosan működő egyesület virágzásnak induljon és nemesszívü gondozóit a jóságos Teremtő áldja meg.

— **A György Aladár** féle Zsebnaptár tanítók számára most már tizenegyedik évfolyamban jelent meg (1886.) szokott esinos kiállítással és bő tartalommal, mely a néptanítónak mindenről ad kimerítő felvilágosítást, ami a hazai népnevelés körül tudnivaló. Megrendelhető **Légrády Testvérek**nél.

Szerkesztői üzenetek.

Sokaknak. Dolgozataikat, levelezéseiket és egyéb közleményeiket a jövő számba vesszük fel. Szíves türelmüket kérjük. Szerk.

Értesítés.

Van szerencsém t. kartársaimat értesíteni, hogy

ראשי התפלות

„Főbb héber imák, a héber szó átellenében levő magyar fordítással“

stb. czimü gyakorlati kézi könyvem **Löwy Adolf** helybeli könyvkereskedő kiadásába ment át s így nevezett munkám csak általa kapható. Alig egy hónapja, hogy e munka megjelent s már több tekintélyes iskolában, mint az aradi, bajai, makói, nagyváradi (Auspitz hírneves intézetében), pécsi, váci stb. iskolában is be van vezetve, mi is a legnyomósabb bizonyíték ajánlására.

Munkámat t. kartársaim figyelmébe ajánlva, vagyok kartársi üdvözlettel S.-A.-Ujhely, 1885. november 23.

Knopfler Sándor.

Fenti értesítés alapján kérem a t. tanító urakat, hogy rendeléseikkel hozzám fordulni sziveskedjenek. — A mű minden hazai könyvkereskedés útján is megszerezhető.

Löwy Adolf,
könyvkereskedő.

Schlesinger Ignátz nyomdája. Budapest, rostély-utcza (Károlykaszárnya) 7. sz.